

ימי המילואים - הציווי וקיומו

בפרק ח' בספר ויקרא מתארת התורה את קידוש הכוהנים בשבעת ימי המילואים. בפרקים הבאים (ט'-י) מתוארות תחילת עבודתם במשכן והתגלות כבוד ה' לעיני כל ישראל ביום השמיני. מעשי שבעת ימי המילואים הם קיום מדוקדק של צו ה', המפורש לפרטיו בפרק כ"ט בספר שמות. בהשוואת שני פרקים אלה, של הציווי ושל קיומו, נגלה התאמה כמעט מילולית של המתואר בשני הפרקים (תוך הפיכת לשון ציווי ללשון עשייה, כמובן), אך השוואה מדוקדקת תעמיד אותנו על הבדלים לא מעטים בין שני הפרקים.¹

ההבדלים העיקריים מוצגים לפנינו בהדגשה:

ויקרא ח'

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. קַח אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת בְּנָיו אִתּוֹ וְאֶת הַבְּגָדִים וְאֶת שֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת פֶּר הַחֹטָאת וְאֶת שְׁנֵי הָאֵילִים וְאֶת סֵל הַמִּצּוֹת. וְאֶת כָּל הָעֵדָה הַקְּהֵל אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ וַתִּקְהַל הָעֵדָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעֵדָה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת. (א-ה).

וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת בְּנָיו וַיִּרְחֹץ אֹתָם בַּמַּיִם. וַיִּתֵּן עֲלֵיו אֶת הַכֹּהֲנֵת וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בְּאַבְנֵט וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ אֶת הַמַּעֲלִיל וַיִּתֵּן עֲלָיו אֶת הָאֵפֹד וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בַּחֹשֶׁב הָאֵפֹד וַיִּאָּפֵד לוֹ בֹּו. וַיִּשֶׂם עָלָיו אֶת הַחֹשֶׁן וַיִּתֵּן אֶל הַחֹשֶׁן אֶת הָאוּרִים וְאֶת הַתְּמִיּוֹם. וַיִּשֶׂם אֶת הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ וַיִּשֶׂם עַל הַמִּצְנֶפֶת אֶל מוֹל פָּנָיו אֶת צִיץ הַזָּהָב גִּזְרֵי הַקֹּדֶשׁ כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה (ו-ט).

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת שֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה וַיִּמְשַׁח אֶת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בּוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם. וַיִּז מִמֶּנּוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ שְׁבַע פְּעֻמִּים וַיִּמְשַׁח אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת כָּל כְּלָיו וְאֶת הַכִּיֹּר וְאֶת כֶּנֹו לַקֹּדֶשׁ. וַיִּצַק מִשְׁמֶן הַמִּשְׁחָה עַל רֹאשׁ אֶהֱרֹן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ

שמות כ"ט

וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָהֶם לַקֹּדֶשׁ אֹתָם לְכַהֵן לִי לְקַח פֶּר אֶחָד בְּוֹ בָּקָר וְאֵילִם שְׁנַיִם תְּמִיּוֹם. וְלָחֶם מִצּוֹת וְחֹלֶת מִצַּת בְּלוּלַת בִּשְׂמֹן וַיִּרְקִי מִצּוֹת מִשְׁחִים בִּשְׂמֹן סֹלֶת חֲטִיּוֹם תַּעֲשֶׂה אֹתָם. וְנָתַתָּ אוֹתָם עַל סֵל אֶחָד וְהַקְּרַבְתָּ אֹתָם בְּסֵל וְאֶת הַפֶּר וְאֶת שְׁנֵי הָאֵילִם (א-ג).

וְאֶת אֶהֱרֹן וְאֶת בְּנָיו תִּקְרִיב אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּרְחֹץ אֹתָם בַּמַּיִם. וְלִקְחָתָּ אֶת הַבְּגָדִים וְהַלְבַּשְׁתָּ אֶת אֶהֱרֹן אֶת הַכֹּהֲנֵת וְאֶת מַעֲלִיל הָאֵפֹד וְאֶת הָאֵפֹד וְאֶת הַחֹשֶׁן וְאֶת הַחֹשֶׁן וְאֶת הָאֵפֹד לֹו בַּחֹשֶׁב הָאֵפֹד. וְשָׂמַתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ וְנָתַתָּ אֶת גִּזְרֵי הַקֹּדֶשׁ עַל הַמִּצְנֶפֶת (ד-ו).

וְלִקְחָתָּ אֶת שֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה וַיִּצַקְתָּ עַל רֹאשׁוֹ וּמִשְׁחָתָּ אֹתוֹ (ז).

1. עיין: א' שמאע, 'שתי מגמות בחנוכת המשכן', מגדים ב, תשמ"ז, עמ' 39, הערה 16.

לְקַדְּשׁוּ (י-ב).
 וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת בְּנֵי אֹהֶלן וַיִּלְבָּשׂם כְּתָנֹת וַיַּחְגְּרוּ
 אֹתָם אֲבָנֹת וַיַּחְבֹּשׂ לָהֶם מַגְבָּעוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' **אֶת מֹשֶׁה**
 (יג).

וַיִּגַּשׂ אֶת פֶּר החטאת וַיִּסְמְךָ אֹהֶלן וּבְנָיו אֶת
 יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ פֶּר החטאת. וַיִּשְׁחֹט וַיִּקַּח מֹשֶׁה
 אֶת הַדָּם וַיִּתֵּן עַל קַרְנוֹת המִזְבֵּחַ סָבִיב בְּאַצְבָּעוֹ
 וַיַּחְטֹא אֶת המִזְבֵּחַ וְאֶת הַדָּם יָצַק אֶל יְסוֹד
 המִזְבֵּחַ וַיִּקְדָּשׁוּ לְכַפֵּר עֲלֵיו. וַיִּקַּח אֶת כָּל
 הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב וְאֶת יִתְרַת הַכֹּבֵד וְאֶת
 שְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְאֶת חִלְבֵּהוּן וַיִּקְטֹר מֹשֶׁה המִזְבֵּחַ.
 וְאֶת הַפֶּר וְאֶת עֵרוֹ וְאֶת בְּשָׂרוֹ וְאֶת פְּרָשׁוֹ שָׂרַף
 בְּאֵשׁ מִחוּץ לַמִּחָנֶה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה (יד-
 יז).

וַיִּקְרַב אֶת אֵיל הָעֹלָה וַיִּסְמְכוּ אֹהֶלן וּבְנָיו אֶת
 יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל. וַיִּשְׁחֹט וַיִּזְרַק מֹשֶׁה אֶת
 הַדָּם עַל המִזְבֵּחַ סָבִיב. וְאֶת הָאֵיל נָתַח לְנִתְחָיו
 וַיִּקְטֹר מֹשֶׁה אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַנִּתְחִים וְאֶת
 הַפְּדֵר. וְאֶת הַקֶּרֶב וְאֶת הַכְּרָעִים רָחַץ בַּמַּיִם
 וַיִּקְטֹר מֹשֶׁה אֶת כָּל הָאֵיל המִזְבֵּחַ עֹלָה הוּא
 לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה הוּא לַה' כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת
 מֹשֶׁה (יח-כא).

וַיִּקְרַב אֶת הָאֵיל הַשְּׁנִי וַיִּסְמְכוּ אֹהֶלן וּבְנָיו
 אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל. וַיִּשְׁחֹט וַיִּקַּח מֹשֶׁה
 מִדְּמֹו וַיִּתֵּן עַל תְּנוּךְ אֲזֶן אֹהֶלן
 הַיְמָנִית וְעַל בְּהֵן יְדֹו הַיְמָנִית וְעַל בְּהֵן רִגְלוֹ
 הַיְמָנִית. וַיִּקְרַב אֶת בְּנֵי אֹהֶלן וַיִּתֵּן מֹשֶׁה מִן
 הַדָּם עַל תְּנוּךְ אֲזָנָם הַיְמָנִית וְעַל בְּהֵן יְדָם
 הַיְמָנִית וְעַל בְּהֵן רִגְלָם הַיְמָנִית וַיִּזְרַק מֹשֶׁה אֶת
 הַדָּם עַל המִזְבֵּחַ סָבִיב. וַיִּקַּח אֶת הַחֵלֶב וְאֶת
 הָאֵלֶּיָה וְאֶת כָּל הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב וְאֶת
 יִתְרַת הַכֹּבֵד וְאֶת שְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְאֶת חִלְבֵּהוּן וְאֶת
 שׁוֹק הַיְמִין. וּמִסַּל הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' לָקַח
 חֶלֶת מִצָּה אַחַת וְחֶלֶת לֶחֶם שָׂמֹן אַחַת וַרְקִיק
 אֶחָד וַיִּשֶׂם עַל הַחֲלָבִים וְעַל שׁוֹק הַיְמִין. וַיִּתֵּן
 אֶת הַכֹּל עַל כַּפֵּי אֹהֶלן וְעַל כַּפֵּי בְנָיו וַיִּנְף אֹתָם

וְאֶת בְּנֵי תַקְרִיב וְהִלְבַּשְׂתֶּם כְּתָנֹת. וְחִגְרַתְּ
 אֹתָם אֲבָנֹת אֹהֶלן וּבְנָיו וְחִבַּשְׂתָּ לָהֶם
 מַגְבָּעוֹת וְהִיָּתָה לָהֶם כְּהֵנָּה לְחֻקַּת עוֹלָם
 וּמִלֵּאת יַד אֹהֶלן וַיִּד בְּנָיו (ח-ט).

וְהַקֶּרֶב אֶת הַפֶּר לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְסִמְךָ
 אֹהֶלן וּבְנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפֶּר.
 וְשִׁחַטְתָּ אֶת הַפֶּר לִפְנֵי ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד.
 וְלִקַּחְתָּ מִדָּם הַפֶּר וְנִתְתָּה עַל קַרְנוֹת המִזְבֵּחַ
 בְּאַצְבָּעֶךָ וְאֶת כָּל הַדָּם תִּשְׁפֹּף אֶל יְסוֹד
 המִזְבֵּחַ. וְלִקַּחְתָּ אֶת כָּל הַחֵלֶב הַמְכֻסָּה אֶת
 הַקֶּרֶב וְאֶת הַיִּתְרַת עַל הַכֹּבֵד וְאֶת שְׁתֵּי
 הַכְּלִיֹּת וְאֶת הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן וְהִקְטַרְתָּ
 הַמִּזְבֵּחַ. וְאֶת בְּשָׂר הַפֶּר וְאֶת עֵרוֹ וְאֶת
 פְּרָשׁוֹ תִשְׂרֹף בְּאֵשׁ מִחוּץ לַמִּחָנֶה חֻטָּאת הוּא
 (י-יז).

וְאֶת הָאֵיל הָאֶחָד תִּקַּח וְסִמְכוּ אֹהֶלן וּבְנָיו
 אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל. וְשִׁחַטְתָּ אֶת
 הָאֵיל וְלִקַּחְתָּ אֶת דְּמֹו וְזָרַקְתָּ עַל המִזְבֵּחַ
 סָבִיב. וְאֶת הָאֵיל תִּנְתַּח לְנִתְחָיו וְרַחַצְתָּ
 קַרְבֹו וְכָרְעָיו וְנִתְתָּ עַל נִתְחָיו וְעַל רֹאשׁוֹ.
 וְהִקְטַרְתָּ אֶת כָּל הָאֵיל המִזְבֵּחַ עֹלָה הוּא
 לַה' רִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַה' הוּא (טו-יח).

וְלִקַּחְתָּ אֶת הָאֵיל הַשְּׁנִי וְסִמְךָ אֹהֶלן וּבְנָיו
 אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל. וְשִׁחַטְתָּ אֶת
 הָאֵיל וְלִקַּחְתָּ מִדְּמֹו וְנִתְתָּה עַל תְּנוּךְ אֲזֶן
 אֹהֶלן וְעַל תְּנוּךְ אֲזֶן בְּנֵי הַיְמָנִית וְעַל בְּהֵן
 יְדָם הַיְמָנִית וְעַל בְּהֵן רִגְלָם הַיְמָנִית וְזָרַקְתָּ
 אֶת הַדָּם עַל המִזְבֵּחַ סָבִיב. וְלִקַּחְתָּ מִן הַדָּם
 אֲשֶׁר עַל המִזְבֵּחַ וּמִשְׁמֹן הַמִּשְׁחָה וְהַזִּיתָ עַל
 אֹהֶלן וְעַל בְּגָדָיו וְעַל בְּנָיו וְעַל בְּגָדֵי בְנָיו
 אֹתוֹ. וְלִקַּחְתָּ מִן הָאֵיל הַחֵלֶב וְהָאֵלֶּיָה וְאֶת
 הַחֵלֶב הַמְכֻסָּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֶת יִתְרַת הַכֹּבֵד
 וְאֶת שְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְאֶת הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן
 וְאֶת שׁוֹק הַיְמִין כִּי אֵיל מִלְאִים הוּא. וְכִפֵּר
 לֶחֶם אַחַת וְחֶלֶת לֶחֶם שָׂמֹן אַחַת וַרְקִיק

תנופה לפני ה'. ויקח משה אתם מעל כפיהם ויקטר המזבחה על העלה מלאים הם לריח ניחח אשה הוא לה'. ויקח משה את החזה ויניפהו תנופה לפני ה' מאיל המלאים למשה הנה למנה כאשר צוה ה' את משה. ויקח משה משמן המשחה ומן הדם אשר על המזבח ויז על אהרן על בגדיו ועל בניו ועל בגדי בניו אתו ויקדש את אהרן את בגדיו ואת בניו ואת בגדי בניו אתו (כב-ל).

אחד מסל המצות אשר לפני ה'. ושמת הכל על כפי אהרן ועל כפי בניו והנפת אתם תנופה לפני ה'. ולקחת אתם מידם והקטר המזבחה על העלה לריח ניחוח לפני ה' אשה הוא לה'. ולקחת את החזה מאיל המלאים אשר לאהרן והנפת אתו תנופה לפני ה' והיה לך למנה (יט-כו).

וקדשת את חזה התנופה ואת שוק התרומה אשר הונף ואשר הורם מאיל המלאים מאשר לאהרן ומאשר לבניו. והיה לאהרן ולבניו לחק עולם מאת בני ישראל כי תרומה הוא ותרומה יהיה מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם תרומתם לה'. ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחרי למשחה בהם ולמלא בהם את ידם. שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אשר יבא אל אהל מועד לשרת בקדש (כז-ל).

ויאמר משה אל אהרן ואל בניו בשלו את הבשר פתח אהל מועד ושם תאכלו אתו ואת הלחם אשר בסל המלאים כאשר צויתי לאמר אהרן ובניו יאכלהו. והנותר בבשר ובלחם באש תשרפו. ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאת ימי מלאיכם כי שבעת ימים ימלא את ידכם. כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשת לכפר עליכם. ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים ושמתם את משמרת ה' ולא תמותו כי כן צויתי. ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר צוה ה' ביד משה (לא-לו).

ואת איל המלאים תקח ובשלת את בשרו במקם קדש. ואכל אהרן ובניו את בשר האיל ואת הלחם אשר בסל פתח אהל מועד. ואכלו אתם אשר כפר בהם למלא את ידם לקדש אתם וזר לא יאכל כי קדש הם. ואם יותר מבשר המלאים ומן הלחם עד הבקר ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קדש הוא. ועשית לאהרן ולבניו ככה ככל אשר צויתי אתה שבעת ימים תמלא ידם (לא-לה).

ופר חטאת תעשה ליום על הכפרים וחטאת על המזבח בכפר עליו ומשחת אתו לקדשו. שבעת ימים תכפר על המזבח וקדשת אתו והיה המזבח קדש קדשים כל הנגע במזבח קדש (לו-לז).

ההקבלה מתחילה מתיאור הקרבת אהרן ובניו ורחיצתם במים (שמות כ"ט, ד; ויקרא ח', ו), שהם התחלת סדר הפעולות הנדרשות בימים אלה. הפסוקים הקודמים עוסקים בהכנות הנדרשות לסדר היום. בוויקרא חוזר ה' על ציווי מקדים זה, הכולל את לקיחת הדברים הנדרשים לקרבנות המילואים. הוא מוסיף על כך את הציווי להקהיל את העדה כדי שיהיו נוכחים במעמד. את הצורך בחזרה על הציווי ניתן לבאר כנובע מהמרחק שבין פרשת הציווי בספר שמות לבין הפרשה שבה מוזכר קיומו. פער גדול שוודאי מצדיק חזרה, "כאדם האומר לחברו נחזור על הראשונות" (רש"י שמות ו', ל). אך נראה שאין מדובר בתופעה מסוג זה בלבד. בספר שמות אין בציווי התייחסות לזמן קיום הדבר, אלא רק עצם ההוראה שמעשים אלה יש לעשות כדי לקדש את הכהנים. הציווי שבו הדרישה לעשות זאת בשעה זו מופיע רק בספר ויקרא בסמוך לתיאור קיומו של הציווי.

הפרדת תיאור הקיום מהציווי

מכל מקום, תיאור מפורט של קיום הציווי באופן זה מעורר קושי גדול. מדוע הוצרכה התורה לתיאור רחב זה של הקיום המדוקדק, ולא הסתפקה, כדרכה במקומות אחרים, באמירה כללית שאכן הציווי קיים בשלמותו כאשר ציווה ה' את משה, דוגמת מה שמצינו בעניין בניית התבה (בראשית ו', כב), קרבן פסח (שמות י"ב, כח), סדר מחנות ישראל במדבר (במדבר ב', לד) ומקומות נוספים. ואולם פרשה זו מעוררת קושי נוסף והוא הריחוק הרב שבין פרשת הציווי לפרשת קיומו. מצינו דוגמתו בציווי על נקמת ישראל מאת המדיינים (במדבר כ"ה, טז) שקיומו רק לאחר חמישה פרקים (שם ל"א, ושם אמנם הפער אינו גדול כבפרשתנו). ונראה שבעיקרו של דבר המקום המתאים להופעת הציווי שם הוא בפרק ל"א, שבו מתוארות באריכות המלחמה ותוצאותיה. אך התורה הקדימה את הציווי, כדי להסמיכו למעשה חטא בעל פעור, ובכך להצמיד העונש לחטא. וכן מצינו בציווי על משה לעלות אל הר העברים לפני מותו (שם כ"ז, יב) שקיומו רק בסוף ספר דברים (ל"ד). גם במקרה זה עיקר מקומו של הציווי הוא בחתימת התורה, והוזכר קודם כהקדמה למינוי יהושע. ונראה שבאופן דומה יש לבאר בפרשת ימי המילואים, שמקום אחד הוא העיקרי, ובמקום השני נזכר הדבר מחמת הצורך להסמיכו לנאמר שם. בשאלה מהו המקום העיקרי, נראה שפרשת צו שבספר ויקרא היא המקום, ומספר ראיות לדבר.

א. תיאור ימי המילואים הוא חלק מתיאור רחב יותר הכולל גם את אירועי היום השמיני המופיעים בפרשת שמיני. ב. במאמרי 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'² עמדתי על התופעה של חלוקת פרשיות חנוכת המשכן בין שלושת החומשים - שמות, ויקרא ובמדבר. טענתי היא, שישנם היבטים שונים של חנוכת המשכן,

2. ב' קץ, 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', מגדים ו, תשמ"ח, עמ' 21-17.

והתורה חילקה את התיאורים של ההיבטים השונים בין שלושת החומשים לפי מגמתו של כל חומש. שם ביארתי כיצד כל אחד מהתיאורים מתאים לאופיו ולמגמתו של החומש שבו הוא מופיע. שם גם נתבארה התאמתה של פרשת קידוש הכהנים בשבעת ימי המילואים דווקא לאופיו של ספר ויקרא כספר עבודת ה', שלכוהנים חלק מרכזי בה. ג. בתיאורי הקמת המשכן בספר שמות קיימת תופעה דומה לזו המצוינת בראש המאמר ביחס לפרשת ימי המילואים. גם שם תיאור מפורט של הציווי על מלאכת המשכן, שבעקבותיו תיאור מפורט של קימו של ציווי זה. גם שם יש הקבלה ברורה בין שני החלקים, שגם היא תידון לקמן. פרשת ימי המילואים המופיעה שם בפרק כ"ט חורגת מהמסגרת של הציוויים על יצירת חפצים שונים הנדרשים להקמת המשכן ותפקודו, שהרי עניינה של פרשה זו הוא קידוש הכהנים ופרטי הקרבת הקרבנות הנדרשים לקידושם, ובכך שונה היא באופייה מאופיים של הציוויים שבמסגרתם היא נכתבה.

לאור זה ברור כאמור שמקומה הראוי של פרשת ציווי זו הוא בצמוד לפרק ח' בוויקרא, המתאר את קימו של הציווי.

הסמכת הציווי על שבעת ימי המילואים למצוות עשיית בגדי הכהונה

מדוע כתבה התורה פרשה זו בספר שמות? פרשה זו אמנם נאמרה למשה כשהיה על הר סיני יחד עם פרשת הציווי על המשכן, אך אין בכך כדי להצדיק את כתיבתה שם, שהרי אף החלק הראשון של פרשת צו (ויקרא ו'ז) נאמר שם יחד עם פרשת הציווי על ימי המילואים "זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים. אשר צוה ה' את משה בהר סיני" (ז', לז-לח).³ וכן נאמרו שם הפרשיות החותמות את ספר ויקרא (ראה ויקרא כ"ה, ב; כ"ו, מו; כ"ז, לד).

נראה שטעם כתיבת הפרשה במקום זה הוא הקשר בינה לבין מצוות עשיית בגדי הכהונה. כבר בתחילת הציווי על עשיית הבגדים נדרשת התורה לחרוג ממסגרת הציווי על הכנת הדברים הדרושים למשכן, ומקדימה את בחירת אהרן ובניו ככהני ה' - "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן. ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת" (כ"ח, א-ב).⁴ וטעם הדבר הוא, שאמנם הצגת המגמה הכללית של הקמת המשכן "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כ"ה, ח) זיה כדי לבאר את הצורך בעשיית כל הכלים שיתוארו בהמשך, אך כדי שיובן הצורך בעשיית הבגדים, נדרשת התורה

3. עיין: רד"צ הופמן, פירוש על ספר ויקרא, ירושלים תשל"ב, עמ' יח והלאה.

4. ונראה שאף פרשת הדלקת המנורה (כ"ז, כ-כא) הובאה מסיבה זו, להקדים תפקיד מתפקידי הכהונה לציווי על בחירתם. ובדומה יש לבאר את הופעת מצוות הדלקת הנרות במדבר ח', א-ד: כהקדמה לטיהור הלוויים והקדשתם לשירות הכהנים מציגה התורה תפקיד מתפקידי הכהונה, ואכמ"ל.

להקדים את בחירת הכוהנים, שלשם קידושם וכיהונם נדרשים הבגדים האלה. בדומה לזה יש לבאר אפוא גם את הצמדת פרשת ימי המילואים לפרק זה, פרק כ"ח. בסיום הפרק מצווה ה' את משה "והלבשת אתם את אהרן אחיך ואת בניו אתו ומשחת אתם ומלאת את ידם וקדשת אתם וכהנו לי" (פס' מא). ומצוות ימי המילואים בפרק כ"ט באה לפרט כיצד באמצעות הבגדים יתקיים ציווי זה:

וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אתם לכהן לי... ולקחת את הבגדים והלבשת את אהרן... ולקחת את שמן המשחה ויצקת על ראשו ומשחת אתו. ואת בניו תקריב והלבשתם פתנת... והיתת להם כהנה לחקת עולם ומלאת יד אהרן ויד בניו.
(פס' א-ט).

כאמור, בפסוקים המקדימים את התיאור המפורט של פעולות היום בפרשת צו, מופיעה חזרה תמציתית על הנדרש לקידוש הכוהנים (וכדרכה של התורה ב"חזרה על הראשונות" די לה בחזרה תמציתית), אך על הציווי שבפרשת צו נוספת כאן מצוות הקהלת העדה אל פתח אוהל מועד. נראה שהבדל זה מתבאר על פי האמור, שהציווי מופיע בפרשת תצווה כדי להראות כיצד משמשים הבגדים, שעל עשייתם נצטוו שם, לשם קידוש הכוהנים. ולצורך תהליך קידוש הכוהנים לא נדרשת נוכחות של עדת ישראל. הצורך בהקהלתם שייך למערכת של הימים שבהם נחנך המשכן, הכוללת את שבעת ימי המילואים ואת היום השמיני, שראוי שייעשו בהשתתפות כל הקהל. ואכן, בשיאו של התהליך הם זוכים להתגלות כבוד ה' אליהם (ויקרא ט', כג-כד). לכן רק בתיאור מהלך זה מופיע הציווי על הקהלת העדה.

על פי זה מתבאר הבדל נוסף בין פרשת הציווי לפרשת העשייה - עניין המופיע בפרשת הציווי ואינו מוזכר בפרשת קיומו - "ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו למשחה בהם ולמלא במ את ידם. שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אשר יבא אל אהל מועד לשרת בקדש" (שמות כ"ט, כט-ל). מכיוון שתכליתה של פרשת הציווי בשמות היא להציג את תפקידם של הבגדים בתהליך קידוש הכוהנים, כולל הציווי התייחסות להיותם משמשים בתפקיד דומה גם לדורות.

שני סוגי הבדלים בין פרשת הציווי לפרשת קיומו

שאר ההבדלים בין פרשת הציווי (שמות כ"ט) לפרשת קיומו (ויקרא ח') נחלקים לשני סוגים. האחד - פרטים המופיעים בפרשת הציווי מוצגים באופן שונה (בדרך כלל בשינוי סדר הדברים) בפרשת קיומו; והסוג השני - פרטים המופיעים בפרשה אחת ואינם מופיעים כלל בפרשה השנייה. הבדלים מסוג זה, שבהם פרטים המופיעים בפרשת הקיום אינם מופיעים בפרשת הציווי שבשמות כ"ט, מקורם בפרשיות ציווי אחרות (בדרך כלל פרשיות מספר שמות).

ההבדלים מהסוג הראשון

עם הסוג הראשון נמנים שלושה הבדלים עיקריים:

א. בציווי (שמות כ"ט) מופיעה חגירת אהרן באבנט שלא במקומה במסגרת הלבשת אהרן, אלא יחד עם תיאור חגירת האבנט לבניו "וחגרת אתם אבנט אהרן ובניו" (פס' ט).⁵ לעומת זאת בעשייה (ויקרא ח') הוא מופיע במקומו, יחד עם תיאור הלבשתו את שאר הבגדים "ויתן עליו את הכתנת ויחגר אתו באבנט" (פס' ז).

ב. בציווי נאמר שלאחר זריקת דמו של איל המילואים על המזבח, מוטל על משה לקחת מן הדם אשר על המזבח ומשמן המשחה ולהזות על הכוהנים ועל בגדיהם כדי לקדשם (פס' כא). רק לאחר מכן ימשיך משה בעבודות הקרבן - הנפת האמורים והקטרתם. לעומת זאת בתיאור העשייה משלים משה את עבודות הקרבן, ורק לאחר הקטרת האמורים הוא לוקח משמן המשחה ומן הדם אשר על המזבח, ומזה אותם על הכוהנים ועל בגדיהם (פס' ל). הבדל נוסף בעניין זה: בציווי מופיע תחילה הדם ואחריו שמן המשחה, ובקיומו מוקדם שמן המשחה לדם.

ג. לאחר סיום הציווי למלא את ידי הכוהנים מופיע ציווי נוסף - לכפר על המזבח ולקדשו: "ופר חטאת תעשה ליום על הכפרים וְחִטָּאתָ עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּכַפֵּרְךָ עָלָיו... וקדשת אתו" (פס' לו-לז), ומשמע שמדובר בפר נוסף על זה שנועד לכפר על אהרן ובניו. אך בתיאור העשייה פר החטאת של הכוהנים הוא אשר משמש גם כדי לחטא את המזבח ולקדשו: "וְיִחַטָּא אֶת הַמִּזְבֵּחַ... וְיִקְדָּשֶׁהוּ לְכַפֵּר עָלָיו" (פס' טו).

נראה שביחס לשלושת ההבדלים האלו מובן יותר התיאור שבמסגרת הקיום (וכן מסתבר שכך נעשה בפועל, שהרי כך מתארת התורה את מה שהתרחש בימים אלה). ברור שמקומה של חגירת האבנט של אהרן הוא במסגרת הלבשתו את שאר בגדיו, ואף מבחינה מעשית קשה לתאר את קיומה לאחר לבישת האפוד והחושן.⁶ גם ההפרדה (המתוארת בפרשת הציווי) בין שני חלקי עבודת הקרבן העיקריים - זריקת הדם על המזבח והקטרת האמורים - לצורך ההזאה על אהרן ובניו, שאינה חלק ממעשה ההקרבה, פחות סבירה מהמתואר בפרשת העשייה. כן ביחס להבדל השלישי: מכך שלא נצטוו בראש הפרשה להביא שני פרים, משמע שבפר אחד כיפרו על הכוהנים ועל המזבח, כפי שמתואר בפרשת העשייה.

5. ועיין רשב"ם (שמות כ"ט, ט) שכתב "ולפי הפשט אין לדקדק", ודברי תימה הם.

6. ועיין יומא ה' ע"ב, ששם עומדים חכמינו על ההבדל בין התיאור השונה בפרשת העשייה ובפרשת הציווי, ונחלקו אמוראים שם, אם זה בא ללמד שהלבשת אהרן ובניו נעשתה כאחת או לא, אך לכולי עלמא פשוט הדבר שאהרן הולבש בבגדיו כסדרם.

ההבדלים מהסוג השני

כאמור לעיל, בהבדלים מסוג זה נכללים פרטים המופיעים בפרשת הציווי ולא בפרשת קיומו, ופרטים אחרים המוזכרים בפרשת העשייה ולא בפרשת הציווי. כבר הוזכרו ונתבארו שתי דוגמות להבדלים כאלה: הציווי להקהיל את ישראל בעשייה ולא בציווי, וציון תפקיד הבגדים לדורות בציווי ולא בעשייה. ההבדלים הנוספים:

א. קידוש חזה התנופה ושוק התרומה לדורות מופיע רק בפרשת הציווי (פס' כז-כח).

ב. נתינת האורים והתומים אל החושן מופיעה בפרשת העשייה בלבד (פס' ח). מקור הציווי הוא בפרשת מצוות עשיית החושן "ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים" (שמות כ"ח, ל).

ג. בפרשת העשייה מופיעה משיחת המשכן וכל אשר בו בשמן המשחה, וכן משיחת המזבח הכוללת הזאה עליו שבע פעמים משמן המשחה. מקור ציוויים אלה במצוות הקמת המשכן בפרשה החותמת את פרשיות המשכן של ספר שמות:

וְלַקְחֶתָּ אֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִשְׁחָתָּ אֶת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בּוֹ וְקִדְשָׁתָּ אֹתוֹ וְאֶת כָּל כְּלָיו וְהִיָּה קֹדֶשׁ. וּמִשְׁחָתָּ אֶת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל כְּלָיו וְקִדְשָׁתָּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהִיָּה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים
(מ', ט-י).⁷

ד. האיסור על הכוהנים לצאת מפתח אוהל מועד שבעת ימים מופיע בפרשת העשייה ולא בפרשת הציווי. את מקורו ניתן למצוא בפרשת מצוות הכוהן הגדול "ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו" (ויקרא כ"א, יב), ומסתבר שנאמרה למשה פרשה זו כבר בסיני, ועליה התבסס בצוותו את הכוהנים בפרשת ימי המילואים.⁸

ההבדלים בין פרשיות הציווי על מלאכת המשכן לבין פרשיות קיומו

נראה שיש לבאר הבדלים אלו באמצעות עמידה על הקבלה דומה בין פרשת ציווי לבין פרשת עשייה - הקבלה בין פרשות ויקהל ופקודי, המתארות את עשיית המשכן וכליו, לבין פרשות תרומה ותצוה, שבהן מופיעים הציוויים על עבודות אלו. גם בפרשות אלו ההקבלה בין תיאורי הציווי לתיאורי העשייה כמעט מלאה (פרט

7. אמנם מצוות ההזאה על המזבח לא מופיעה שם, ועיין רש"י לויקרא ח', יא, שהתקשה בזה וכתב "לא ידעתי היכן נצטוו בהזאות הללו". מצוות משיחת המזבח מופיעה גם בשמות כ"ט, לו, ועיין להלן בהערה 23.

8. וכן בפרשת היום השמיני "ומפתח אהל מועד לא תצאו" (ויקרא י', ז), אך ציווי זה ודאי אינו המקור למצוות משה בימי המילואים שקדמו לו. ונראה שאף הוא מתבסס על הנאמר בוויקרא כ"א, ועיין אבן עזרא שם, יב.

ללשונות ציווי לעומת לשונות עשייה, (כמובן), אך מספר הבדלים בולטים ביניהם, הבדלים הנוגעים לסדר הדברים ולתוכנם.

בנוגע לסדר: בציווי קודמים כלי המשכן למשכן עצמו, ובעשייה הקדימה התורה את המשכן לכליו. בנוגע לתוכן: בציווי מופיע בצד כל כלי מכלי המשכן או בגד מבגדי הכהונה, מטרתו וייעודו. בציווי שבפרשות תרומה ותצוה מוגדרת המטרה שלשמה נוצרו הכלים ובגדי הכהונה: ביחס לארון נאמר: "ואל הארון תתן את העדת... ונועדתי לך שם" (שמות כ"ה, כא-כב); בשולחן: "ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד" (שם, ל); במנורה: "וְהֶעֱלָה אֶת נֹרְתֶיהָ וְהָאִיר עַל עֶבֶר פְּנֵיהָ" (שם, לז), וכן בשאר הכלים. גם ביחס לבגדי הכהונה הדברים דומים: באפוד נאמר: "ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון" (שם כ"ח, יב); בחושן: "ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו... ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים... ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו" (שם, ל); במעיל: "ונשמע קולו בבאו אל הקדש" (שם, לה); בציץ: "ונשא אהרן את עון הקדשים" (שם, לח).
ציוני תכלית אלו אינם מופיעים בצד תיאור עשיית הכלים בידי עושי המלאכה (בפרשות ויקהל ופקודי).

הבדל תוכני נוסף בין הפרשיות: בציווי על עשיית יריעות העצים קיימת התייחסות לאופן הנחתם על גבי הקרשים: "וכפלת את היריעה הששית אל מול פני האהל" (שמות כ"ו, ט), וכן "וסרח העדף ביריעת האהל... תסרח על אחרי המשכן והאמה מזה והאמה מזה בעדף... יהיה סרוח על צדי המשכן" (שם, יב-יג). וכן בציווי עשיית הפרוכת: "ונתת אתה על ארבעה עמודי שטים... והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים" (שם, לב-לג). פרטים אלו מושמטים בתיאור עשייתם של חלקים אלו של המשכן.

כיצד עלינו להבין הבדלים אלו בין פרשיות הציווי לפרשיות הביצוע?
בראש הציווי על מלאכת המשכן נאמר:

וַיִּשְׁכֵּן כְּבוֹד ה' עַל הַר סִינַי וַיְכַסֶּהוּ הָעָנָן שְׁשֵׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי מֵתוֹךְ הָעָנָן... וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה... וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם. כָּל־אִשֶּׁר אָנִי מְרָאָה אוֹתָךְ אֶת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת תְּבִנֹת כָּל־כְּלִי
(שמות כ"ד, טז; כ"ה, א-ט).

בראש הר סיני עומד כביכול "מקדש של מעלה". משה רואה את תבניתו הרוחנית, ומצוּנה להעתיק משכן זה ולהקימו בתוך בני ישראל, כדי שה' ישכון בתוכם. פרשות תרומה ותצוה הן פירוטו של חזון זה שרואה משה בהר, ולפיכך ביחס לכל אחד ממרכיבי המשכן מציין הכתוב שיש לעשותו לפי התבנית שנראתה למשה בהר. על כלי המשכן נאמר: "וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מְרָאָה בהר" (שמות כ"ה, מ); על המשכן עצמו כתוב: "וְהִקְמַתְּ אֶת הַמִּשְׁכָּן כַּמִּשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר הִרְאִיתָ בַּהַר" (שם כ"ו, ל); וכן ביחס למזבח: "כַּאֲשֶׁר הִרְאָה אֶתְךָ בַּהַר כֵּן יַעֲשֶׂה" (שם כ"ז, ח).

בחזון רואה משה את המשכן בשלמותו. כל חלק מונח במקומו הראוי לו, הקרשים ניצבים, היריעות פרושות עליהם והפרוכת והמסך תלויים במקומם. כלי המשכן עומדים כל אחד במקומו, וממלאים את תפקידם אשר לו יועדו. לצד התיאור המעשי של בניית הכלים, שמופיע בחזון, מצוינת גם התכלית שלשמה נעשה כל כלי וכלי.

לעומת זאת, עושי המלאכה אינם רואים בעת עבודתם את התמונה הכללית, ואף התכלית של כל מלאכה היוצאת מתחת ידם אינה עומדת לנגד עיניהם. לפניהם רק הצדדים הטכניים והמעשיים הנוגעים לאותה מלאכה אשר בה הם עוסקים. לפיכך בפרשות ויקהל ופקודי, המתארות את עבודתם, התמונה הכללית של המשכן (שבה כל חלק מוצא את מקומו) והתכלית שלמענה נבנו הכלים אינן מופיעות. רק לאחר סיום המלאכה, כשמגיעה שעת הקמת המשכן, מתבררת התמונה הכללית וכל כלי וכלי מגיע לייעודו:

וַיְהִי בַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּשָׁנָה הַשְּׁנִיית בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ הַיּוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן. וַיִּקָּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן... וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן... וַיִּתֵּן אֶת הָעֵדֹת אֶל הָאָרֶץ... וַיִּתֵּן אֶת הַשְּׁלֶחָן בְּאֹהֶל מוֹעֵד... וַיַּעֲרֹךְ עָלָיו עֲרֹךְ לְחֹם... וַיִּשֶׂם אֶת הַמְּנִרָה... וַיַּעַל הַנִּרְתָּ... (שמות מ', יז-כה).

בעקבות השלמת מעשה המשכן אכן מתגשם החזון של "ושכנתי בתוכם": "ויכס הענן את אהל מועד... וכבוד ה' מלא את המשכן" (שם, לד-לה). אף השינוי בסדר הדברים מתבאר על פי זה. בפרשת הציווי, העוסקת בחזון ומתייחסת לצד הרעיוני והתכליתי של המשכן, מסודרים הציוויים על פי החשיבות: הארון והכלים בראש ולאחריהם המשכן והמזבח. בתיאור העשייה הסדר הוא על פי הנהגה שבעולם: "לעשות תחילה בית ואחר כך משים כלים בתוכו" (רש"י לשמות ל"ח, כב).

ביאור ההבדלים בין הפרשיות של ימי המילואים

נראה שדרכים אלה של תיאור אינם מאפיינים דווקא דרכי תיאור של חזון ממשי, כגון זה שרואה משה בהר, לעומת תיאור של הגשמתו. אלא שבכל ציווי של ה' אל משה ישנה התייחסות אף לצד הרעיוני שהוא בא לבטא, ובתיאור קיומו של הציווי ההתייחסות אינה אלא לצד המעשי-ראלי שלו.⁹ ולכן, גם את היחסים שבין פרשת הציווי על ימי המילואים לבין פרשת קיומו יש לראות באור זה. פרשת הציווי מתייחסת לפעולות הנדרשות כדי לקדש את הכוהנים ולמלא את ידם, תוך הדגשת

9. דבר זה ניכר כבר בציווי על בגדי הכהונה. תכליתו של הציץ, "ונשא אהרן את עון הקדשים" (שמות כ"ח, לח), אינה נראית באופן חזותי, אלא נאמרת למשה במסגרת הציווי, שבאופיו הוא חזוני.

הצדדים הרעיוניים שמאחורי פעולות אלה. לכן לעתים התיאור אינו מורה על הדרך שבה נדרש משה לעשותם בפועל, אלא על המגמות העומדות מאחורי המעשים שעליו לעשות. ונראה שעל פי עיקרון זה יתבארו ההבדלים בין הפרשיות.

גם ההבדל, שכבר נתבאר לעיל, בעניין הזכרת תכליתם של הבגדים בהיותם אמצעי לקידוש הכהנים לדורות (שמות כ"ט, ט, כט), מתקשר לעיקרון שבפרשה זו של הציווי מודגש הצד הרעיוני-מגמתי של הפעולות. ונראה שיש לבאר באופן דומה גם את עניין קידוש החזה והשוק לדורות,¹⁰ המופיע בפסוק הקודם. מבחינת תיאור העשייה אין מקום לצינון, אך בהזכרתו יש כדי להאיר את תכלית המעשים שעל משה לעשות בחזה ובשוק של קרבן המילואים ואת תוצאותיהם, ולכן יש לו מקום בפרשת הציווי העוסקת גם בצדדים אלו.

ואבאר עתה את ההבדלים מן הסוג הראשון שמניתי, כסדרם:

א. חגירת האבנט של אהרן ודאי נעשתה בפועל לאחר הלבשתו את הכתונת, כפי שמתואר בפרשת צו (כנזכר לעיל). אך התורה רוצה להדגיש את מעמד בגדי הכהונה של בני אהרן, המקביל לתפקיד בגדי הכהונה של אהרן - לכבוד ולתפארת. הצורך בהדגשה זו נובע מכך שבגדי הכהונה כוללים שני סוגי בגדים. המכנסיים, שתכליתם "לכסות בשר ערוה" (שמות כ"ח, מב), ושאר הבגדים שתכליתם "לכבוד ולתפארת" (שם ב, מ). ומאחר שבפרק כ"ח מתארת התורה בנפרד שתי מערכות של בגדים: בגדי אהרן בראש הפרשה (פס' ב-לט) ובגדי בניו בסופה (פס' מ), יש צורך להדגיש את הדמיון ביניהן, בהיות שתי המערכות משמשות לכבוד ולתפארת. את זאת עושה התורה על ידי הכללת תיאור חגירת האבנט של אהרן עם חגירת אבנטי בניו בשעת קידושם באמצעות בגדי הכהונה.¹¹

ב. בפרשת תצוה מופיע הציווי המדגיש את הצד הרעיוני, ולפיכך מצמידה התורה את מצוות ההזאה משמן המשחה ומן הדם אשר על המזבח על הכהנים ובגדיהם למצוות זריקת הדם על המזבח. לומר לך, שקידושם על ידי הזאה זו נובע מהיות דם זה דם קרבן הנזרק על המזבח, שהרי לעבודה זו, עבודת הקרבנות, הם מתקדשים. ונראה שבכך גם ניתן לבאר מדוע בתיאור הלקיחה מקדימה התורה את הדם לשמן המשחה, שהרי כאן מדגישה התורה את כוחו של דם הקודשים לקדש את הכהנים. אך למעשה, כאמור, אין להפסיק בין עבודות הקרבן - זריקת הדם והקטרת האמורים - על ידי מעשים חיצוניים שאינם קשורים להכשרת הקרבן, ולפיכך בפועל

10. הבדל א מהסוג השני.

11. ניתן היה לבטא זאת על ידי דחיית תיאור הלבשת אהרן את הכתונת, אך החסרת בגד בסיסי כמו הכתונת מהתיאור העיקרי הייתה מתמיהה ביותר. בתיאור זה מתאים בעיקר לשיטת הסוברים (יומא ו ע"א) "אבנטו של כהן גדול זהו אבנטו של כהן הדיוט", ואכן מפסוק זה למדו כן, וכן הוא פשוטו של מקרא כפי שעולה משמות ל"ט, כט, ועיין אבן עזרא (הפירוש הקצר) על כ"ח, לט.

מקדים משה את הנפת האמורים והקטרותם להזאות על הכוהנים, כפי שמתואר בפרשת צו. בתיאור זה של הלקיחה בפועל מוקדם שמן המשחה שלקיחתו מהכלי פשוטה יותר מלקיחת הדם אשר על המזבח (ואולי אף מפני שהוא הדבר המשמש בדרך כלל למשיחת קידוש).

ג. מבחינה רעיונית הכפרה על אהרן ובניו בפר החטאת וחטיו המזבח לצורך קידושו שני עניינים הם, שאינם חופפים זה את זה, וראוי כל אחד להיעשות בפני עצמו. ולפיכך בפרשת תצוה מופיע הציווי על עשיית פר חטאת לכפרת המזבח בנפרד מהציווי על פר החטאת של הכוהנים. אך למעשה אומרת התורה, שניתן להשתמש בפר אחד להשגת שתי מטרות אלו. לפיכך מופיע בפרשת צו פר אחד בלבד, שבו מתכפרים הכוהנים, ועל ידו מתקדש המזבח.

גם את ההבדלים מהסוג השני - פרטים המופיעים רק באחת מהפרשיות - יש לתלות בעיקרון זה.

הלכות שונות, שיש לקיימן יחדיו במסגרת משותפת, נובעות לעתים מיסודות שונים והן נבדלות מבחינת מגמותיהן ומטרותיהן, ובכל זאת תנאים מסוימים מוליכים את החובה לקיימן יחדיו. עיקרון זה בא לידי ביטוי בתורה באופן הצגת הלכותיה. לעתים התורה מפרטת הלכות השייכות לעניין אחד באופן חלקי, ובמקום אחר היא מפרטת הלכות אחרות ביחס לאותו עניין. וטעמו של דבר הוא, התמקדות כל פרשה בנושא ובמגמה ייחודיים לה שמהם מתחייבות מהם הלכות מסוימות. לעתים הלכה מסוימת מתחייבת משני הנושאים, ובמקרה זה היא תופיע בשתי הפרשיות, אם כי ייתכנו הבדלים בהופעתה לאור המגמה השונה שבכל אחת מהפרשיות.¹² לאור הקביעה שנזכרה לעיל, שהתורה בפרשת הציווי מתייחסת לצד הרעיוני של המצווה, ואילו בפרשת העשייה היא מתארת את העשייה בפועל בלא תלות בצד הרעיוני, נמצא שתופעה זו של הזכרת הלכות של אותו עניין בפרשיות

12. אין מדובר כאן במקרים של שתי בחינות במובן המקובל של 'שיטת הבחינות' (עיין: מ' ברויאר, **פרקי מועדות**, ירושלים תשמ"ו, בהקדמה), דוגמת היחס בין שני סיפורי הבריאה או בפרשות הלכתיות דוגמת פרשיות העבד העברי (שם, עמ' 16-22; ד' הנשקה, 'שילוח עבדים והקדשת בכור', **מגדים** ד, תשמ"ח, עמ' 9-22), שבהם בדרך כלל נבדלות הבחינות בסגנון ובעיקר ב"השקפת העולם" העומדת מאחוריהם. כאן מדובר על פרשיות שסגנון אחיד, ובהם לאו דווקא מדובר על שתי בחינות, אלא על התמקדות של כל פרשה בנושא אחד. המחשת דרך זו של התורה, ניתן להביא מדרכם של הגר"ח מבריסק ותלמידיו בהבנת הרמב"ם. את הבנת הדין על ידי הרמב"ם יש ללמוד לא רק מתוכן ההלכה, אלא גם מהמסגרת של ההלכות שבה היא מופיעה. לדוגמות לדבר עיין: הרב ש' זיין, **אישים ושיטות**, ירושלים תשי"ז, עמ' 59-60, 82.

נפרדות תהיה בעיקר בפרשיות של ציווי, אך בפרשיות עשייה יתוארו כולן כסדרן המעשי.

האורים והתומים אינם מוזכרים במסגרת קידוש אהרן על ידי בגדי הקודש בפרשת הציווי על ימי המילואים (שמות כ"ט), ומכך יש ללמוד שהם אינם חלק מבגדי הקודש הנדרשים לקידוש הכוהן. אולם ישנו דין נוסף על חובת לבישת בגדי הכהונה והוא נשיאת האורים ותומים על לבו של הכוהן הגדול, שבגללו נקרא החושן "חשן המשפט". לכן בפרשה העוסקת בסדר קידוש הכוהן על ידי הבגדים אין הם מוזכרים, אך הם כלולים בפרשת הציווי על עשיית החושן (שם כ"ח, ל), משום שפרשה זו מבארת את ייעודו של כל אחד מהבגדים המיוחדים של הכוהן הגדול כפי שנזכר לעיל, ולכן גם תפקיד זה של החושן - נשיאת האורים והתומים, מפורט בה. ונראה שמיוחד החושן לעומת שאר בגדי הכהונה, ששני ייעודים לו המצוינים בצד מצוות עשייתו: "ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו" (שם, כט), "ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים... ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו" (שם, ל).

בפרשת העשייה (ויקרא ח') מתואר הקיום של ההלכות הנובעות משתי פרשיות הציווי כנ"ל.¹³

13. עיין: רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ד ה"א, וז"ל: "אורים ותומים שהיו בבית שני לא היו משיבין ברוח הקדש, ולא היו נשאלין בהן שנאמר 'עד עמוד כהן לאורים ותומים', ולא היו עושין אותן אלא להשלים שמנה בגדים לכהן גדול כדי שלא יהא מחוסר בגדים". ובהשגת הראב"ד: "חיסור בגדים שאמר אינו כלום שאינו מחשבון הבגדים". וכתב **הכסף משנה** שאף הרמב"ם מסכים עמו, וכינה את החושן בדרך השאלה **אורים ותומים** (והסכים עמו **במנחת חינוך** מצווה צט). אך עיין **באבן האזל**, שם, שהקשה על דבריו והבין את הרמב"ם כפשוטו, וכן הבין **האור שמח** שם. וז"ל **האור שמח**: "פשטיות הכתובים מכריח כדעת רבינו (הרמב"ם), דבחנוך המלואים בצווי בפ' תצוה כתיב וזה אשר תעשה להם לקדש אותם... החשן, ולא נזכר כלל האורים ותומים, ובפרשת צו בעשייה כתוב ויתן אל החשן את האורים כו', והוי בכלל חושן, דבלא אורים ותומים לא מקרי חושן, ולדברי הראב"ד אין מקום לאו"ת בשבעת ימי המלואים כמובן". ולפי העיקרון המבואר במאמר, שאת הצד הרעיוני של ההלכה עלינו ללמוד דווקא מפרשת הציווי, הרי שמהמקרא להביא ראיה לדברי הראב"ד, שהרי בפרשת הציווי על ימי המילואים לא מוזכרת נתינת האורים והתומים, ומשמע שאין היא מדין חיוב לבישת הבגדים, ולכן אינה נדרשת לקידוש הכוהן באמצעות הבגדים. והסיבה לכך שבפועל נעשתה נתינה זו בימי המילואים היא משום שהבין משה שהציווי על נתינתם אל החושן (שמות כ"ח) הוא דין בחושן, שבכל עת לבישתו קיימת המצווה לתת בו את האורים והתומים, שהרי "חושן משפט" הוא.

ועיין בבלי יומא ה' ע"ב, וברש"י שם ד"ה דלא כתיב, שעל פי דרכו נחלקו אמוראים אם נתינת האורים ותומים אל החושן מעכבת בהלכות ימי המילואים. ונראה שגם למאן דאמר שהיא מעכבת, אין זה אומר שהוא דין בקידוש הכוהן הגדול, שאינו מתקדש ללא מעשה זה (בניגוד לטענתי בגוף המאמר), אלא שסדר המעשים של יום זה המפורטים בפרשה זו, כולם לעיכובא, ואם לא עשאו צריך לחזור עליהם, אף אם אין זה דין בקידוש הכוהן.

גם העובדה שמצוות הקהלת כל העדה מופיעה רק בפרשת העשייה ולא בפרשת הציווי על ימי המילואים (וכבר נתבאר לעיל טעם הדבר, שיסוד מצווה זו בהיות הימים האלה חלק מימי חנוכת המשכן הראויים לנוכחות כל העדה, ואין היא קשורה לדין קידוש הכהנים), נובעת מיסוד זה, שפרשת הציווי אינה מזכירה הלכות שאינן נובעות מתכלית קידוש הכהנים מצד עצמה.

המצווה על הכהנים לשהות בחצר אוהל מועד שבעת ימים,¹⁴ שמקורה כאמור במצוות הכהן הגדול (ויקרא כ"א), גם היא אינה נדרשת כאמצעי לקידוש הכהנים, אלא היא נובעת מהתקדשותם. מאחר שבימים אלה נוהגות הלכות כוהן גדול בכל הכהנים, כפי שעולה ממצוות ה' לבני אהרן לאחר מיתת נדב ואביהוא ('ויאמר משה אל אהרן ולאעזר ולאיתמר בניו ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרמו ולא תמתו ועל כל העדה יקצף ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה'. ומפתח אהל מועד לא תצאו פן תמתו כי שמן משחת ה' עליכם" - ויקרא י', ו-ז),¹⁵ נצטוו שלא לצאת מפתח אוהל מועד כדרך שמצווה הכהן הגדול.¹⁶

משיחת המשכן וכל כליו בשמן המשחה¹⁷ אינה חלק מקידוש הכהנים ומילוי ידיהם. כאמור, מקור חיובה הוא בפרק החותם את פרשיות המשכן בספר שמות ואת הספר כולו (שמות מ'). גם בפרשה זו אנו מוצאים ציווי מפורט על הקמת המשכן, העמדת כלי המשכן כל אחד במקומו הראוי, משיחת המשכן וכליו ומשיחת הכהנים בשמן המשחה (פס' א-טו), שבצדו תיאור מפורט של קיום צו זה (פס' טז-לג). ואולם הקבלת תיאור קיומו של הציווי לציווי עצמו מעוררת קושי גדול. תיאור הקיום כולל אמנם את הקמת המשכן, את העמדת כל כלי במקומו ואת חנוכתו באמצעות העבודה שלשמה נעשה. אך את הקיום של המשך הציווי - משיחת המשכן וכליו ומשיחת הכהנים - הוא משמיט, ועובר מיידית לתיאור הנשגב של ירידת השכינה אל המשכן: "וכבוד ה' מלא את המשכן" (פס' לד), שהיא תכלית עשיית המשכן "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כ"ה, ח).¹⁸

כאמור, בתיאור הקיום של מצוות שבעת ימי המילואים (ויקרא ח') מושלם חיסרון זה בשילוב משיחת המשכן וכליו עם משיחת אהרן, שנצטווה עליה משה בפרשת הציווי על ימי המילואים.¹⁹ ואולם דבר זה דורש ביאור, מדוע קיום חלקו

14. הבדל ד' מהסוג השני.

15. עיין ברמב"ן שם (ו) שהסתפק אם דין כוהן גדול נהג בהם רק בימים אלה, או שמאחר שאלעזר ואיתמר נמשחו בשמן המשחה, כל ימיהם נהג בהם דין כוהן משיח.

16. למשמעות איסור זה עיין רמב"ן שם, ובאבן עזרא ורמב"ן לויקרא כ"א, יב.

17. הבדל ג' מהסוג השני.

18. עיין: א' שמאע (לעיל, הערה 1), עמ' 38.

19. עיין רמב"ן לשמות מ', יז-יח, שכתב ביישוב הקושי הנ"ל: "ולא הזכיר בכאן משיחת המשכן וכליו ולא משיחת אהרן ובניו וקרבת המילואים, כי לא עשה אותם עד שסיים כל ההקמה ונצטווה בהם פעם שנית קח את אהרן, כמו שמפורש בפרשת צו".

הראשון של הציווי שבשמות מ' מתואר שם ואילו חלקו השני נדחה לפרשת ימי המילואים שבספר ויקרא. וכן קשה, מדוע נצטווה משה על הלבשת הכוהנים ועל משיחתם פעמיים (האחת בשמות כ"ט והשנייה בשמות מ'), וכן נצטווה פעמיים על משיחת מזבח העולה (שמות כ"ט, לו; מ', י).

נראה שהתורה מתארת שני היבטים בחנוכת המשכן. האחד (בשמות מ') מעמיד במוקד את המשכן על כל מרכיביו כמקום השכינה, ולכן בחנוכתו מוזכרת הקמת המשכן בכללותו, העמדת כל כלי על מכונו וחינוכו, וכן משיחת המשכן וכל כליו. הכוהנים על פי היבט זה מהווים גם הם חלק מ"כלי המשכן".²⁰ לעומת זאת, בשמות כ"ט עומדים במוקד חנוכת המשכן הכוהנים ומזבח העולה. שני היבטים אלה נובעים משתי מטרות של המשכן - המשכן כמקום השראת השכינה, והמשכן כמקום עבודת הקרבנות.²¹ ונראה שמאחר שהלבשת בגדי הכהונה ומשיחת הכוהנים וכן משיחת מזבח העולה שייכות לשתי הבחינות, הן הופיעו בשני ציוויים נפרדים. אולם בפועל לא נעשו פעמיים, אלא בפעם אחת נתקיימו שתי הבחינות,²² ולכן לא נכתבו בתורה אלא פעם אחת. ומאחר שפעולות אלו מרכזיות ביותר בפרשת הקדשת הכוהנים בשבעת ימי המילואים, נכתבו בתורה בפרשה זו,²³ ומחמת כן צורפה אליהם גם משיחת המשכן וכליו, שהרי יחדיו נמשחו. ומאחר שכבר נכתבו שם, לא נכתב תיאור הקיום של מעשים אלו בשמות מ' יחד עם שאר הפעולות שנצטווה עליהן משה שם. תופעה זו מבוארת היטב לאור האמור, שבפרשיות הציווי מתארת התורה את המגמה ואת הרעיון, ובפרשיות המעשה את אופן הביצוע המעשי. מהבחינה הרעיונית יש שתי דרכים של חנוכת המשכן, ולכן הן מתוארות בשתי פרשיות נפרדות. לעומת זאת הקיום המעשי שלהן אחד, ולכן אין הפעולות הבאות לבטא את שתי הבחינות נכתבות אלא פעם אחת.

20. הרמב"ם כלל את דיני הכוהנים בהלכות כלי המקדש פ"ה ופ"ו.
21. עיין במאמרו של א' שמאע (לעיל, הערה 1), שעמד בהרחבה על שתי בחינות אלה של המשכן, וקשרן גם לתורת הקרבנות הכפולה בתחילת ספר ויקרא (א'-ה'; ו'-ז'). ועיין מאמרי (לעיל, הערה 2), ובפרט בהערה 11.
22. ייתכן שמצוות משיחת בני אהרן (שמות מ', טו) נתקיימה על ידי הזאת שמן המשחה עליהם (ויקרא ח', ל). אך לפי זה צריך עיון מדוע לא נמשחו לפני כן יחד עם אביהם והמשכן וכליו לקיום מצווה זו. ועיין ברמב"ן שם, יא, שכתב שנמשחו יחד עם אביהם.
23. אף משיחת המזבח שייכת כאמור לשתי הבחינות. ושמא יש ליישב בזה מה שהתקשה רש"י (לעיל, הערה 7) ביחס להזאות על המזבח: "לא ידעתי היכן נצטוו בהזאות הללו". כדי לבטא את העניין שהמזבח נמשח כשאר כלי המשכן, אך גם באופן מיוחד כמשיחה המקדשתו לכפר עליו (כמצוות שמות כ"ט), הוא נמשח גם על ידי הזאת שבע המזכירה הזאה של כפרה, ועיין רמב"ן בהערה הקודמת.